

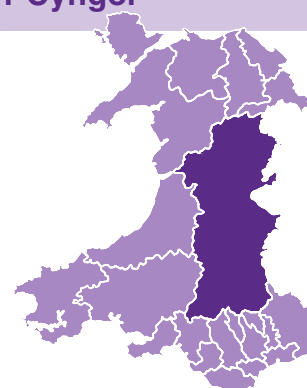
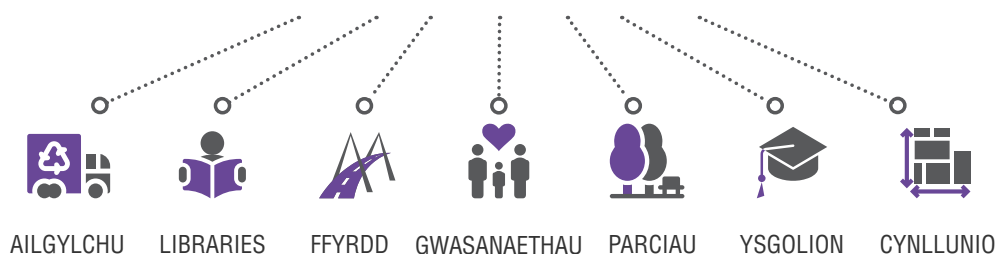
Dyma ein crynodeb archwilio ar gyfer Cyngor Sir Powys. Mae'n dangos y gwaith a gwblhawyd ers ein Hadroddiad Gwella Blynyddol diwethaf, a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2018. Mae ein crynodeb archwilio'n rhan o ddyletswyddau Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Ceir rhagor o wybodaeth am y dyletswyddau hyn ar ein gwefan.

Rhai o'r Gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor:

Ynglŷn â'r Cyngor

Rydym yn cwblhau gwaith bob blwyddyn i gyflawni'r dyletswyddau canlynol:

Ein dyletswyddau

● Archwilio'r Cyfrifon

Bob blwyddyn rydym yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor i wneud yn siŵr y rhoddir cyfrif am arian cyhoeddus mewn modd priodol.

● Gwerth am arian

Rhaid i'r Cyngor sefydlu trefniadau i gael gwerth am arian ar gyfer yr adnoddau y mae'n ei defnyddio, a rhaid i ni fod wedi ein hargyhoeddi ei fod wedi gwneud hyn.

● Gwella'n barhaus

Rhaid i'r Cyngor hefyd sefydlu trefniadau i wneud gwelliannau parhaus ac rydym hefyd yn gwirio a yw wedi gwneud hyn.

● Yr egwyddor datblygu cynaliadwy

Mae angen i gyrrff cyhoeddus wneud yn siŵr, wrth wneud penderfyniadau, eu bod yn ystyried yr effaith y gallent ei chael ar bobl sy'n byw yng Nghymru yn awr ac yn y dyfodol. Rhaid i ni asesu i ba raddau y maent yn gwneud hyn.

I gyflawni ein dyletswyddau rydym yn cwblhau prosiectau penodol, ond rydym hefyd yn dibynnu ar waith archwilio arall, a gwaith cyrrff rheoleiddio megis Arolygiaeth Gofal Cymru ac Estyn (yr arolygiaeth addysg). Caiff canfyddiadau ein gwaith archwilio eu crynhoi isod.

Archwiliad o Gyfrifon Cyngor Sir Powys 2018-19

Bob blwyddyn rydym yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor.

Ar gyfer 2018-19:

- ✓ Fe roddon ni farn ddiamedod ar ddatganiadau ariannol y Cyngor ar 10 Medi 2019, bum niwrnod cyn y terfyn amser statudol;
- ✓ Paratowyd Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac Adroddiad Naratif y Cyngor yn unol â [Chod CIPFA a chanllawiau perthnasol](#). Roeddent hefyd yn gyson â'r datganiadau ariannol a baratowyd gan y Cyngor ac â'n gwybodaeth ni am y Cyngor;
- ✓ Roedd ansawdd y datganiadau drafft a gyflwynwyd i'w harchwilio ar 3 Mehefin 2019 yn dda ar y cyfan;
- ✓ Fe wnaed nifer o newidiadau i ddatganiadau ariannol y Cyngor o ganlyniad i'n gwaith archwilio, a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio yn ein Hadroddiad ar yr Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol yn 2019; ac
- ✓ Yn ychwanegol at ein cyfrifoldebau am archwilio datganiadau ariannol y Cyngor, mae gennym hefyd gyfrifoldeb am ardystio nifer o hawliadau am grantiau a ffurflenni grantiau. Nid yw ein gwaith hyd yma wedi canfod unrhyw faterion arwyddocaol.

Gwerth am Arian

Rydym wedi'n hargyhoeddi bod y Cyngor wedi sefydlu trefniadau priodol i sicrhau gwerth am arian o'r adnoddau y mae'n eu defnyddio. Mae heriau arwyddocaol yn dal i fodoli yn enwedig o ran cyflawni trawsnewid amserol yn erbyn cefnlen sefyllfa ariannol sy'n gryn her.

Mae'r broses ddiweddar i ailstrwythuro'r uwch dîm rheoli'n dechrau darparu mewnbwn strategol â ffocws mwy pendant i gefnogi'r agenda trawsnewid. Hefyd, bydd y setliad cyllid gwell na'r disgwyl gan Lywodraeth Cymru yn lleddfu'r pwysau ariannol sy'n wynebu'r Cyngor ym mlwyddyn ariannol 2020-21 i ryw raddau, ond ni fydd yn ymdrin â hwy'n llawn. Mae'r Cyngor yn cydnabod maint yr her ariannol barhaus a'r trawsnewid sy'n ofynnol i'r modd y mae'n darparu gwasanaethau dros y tymor canolradd a hwy. Byddwn yn cynnwys sylwebaeth bellach yn ein gwaith ar gynaliadwyedd ariannol y Cyngor yn ein hadroddiad sydd i fod i gael ei gyhoeddi ym mis Chwefror 2020.

Gwella'n Barhaus

Rydym wedi'n hargyhoeddi bod y Cyngor wedi cyflawni ei ddyletswyddau cyfreithiol i gynllunio ar gyfer gwella ac adrodd ar wella, a'i fod yn debygol o ateb gofynion y Mesur Llywodraeth Leol (2009) yn ystod 2019-20.

Archwiliadau Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

Fe wnaeth yr archwiliad a gynhaliwyd gennym yn 2018-19 ystyried i ba raddau y mae'r Cyngor wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth gymryd camau i wella'i seilwaith ysgolion. Daethom i'r casgliad fod y Cyngor wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu'r 'cam' (Gwella ein Seilwaith Ysgolion) a'i fod yn ystyried y pum ffordd o weithio yn y camau gweithredu y mae'n eu cymryd i'w gyflawni.

Fe wnaeth ein harchwiliad yn 2019-20 ystyried dyluniad Rhaglen Llesiant Gogledd Powys ac ystyried y camau a oedd yn cael eu cymryd gan Gyngor Sir Powys a Bwrdd Iechyd Addysgu Powys. Daeth ein hadroddiad i'r casgliad bod y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd wedi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy a'i phum ffordd o weithio gysylltiedig wrth ddylunio'r cam. Fodd bynnag, mae cyfleoedd i wreiddio'r pum ffordd o weithio ymhellach yng nghamau nesaf Rhaglen Llesiant Gogledd Powys.

Trawsnewid

Fe wnaeth ein gwaith archwilio yn 2018-19 fwrw golwg ar raglen drawsnewid y Cyngor hefyd. Daeth ein harchwiliad i'r casgliad bod y Cyngor yn rhoi blaenoriaeth uwch i drawsnewid, ond bod angen iddo ddiffinio a chyfleu ei weledigaeth a'i raglen ar gyfer trawsnewid yn well i sicrhau bod camau arfaethedig yn digwydd ar raddfa a chyflymder digonol. Ers ein hadroddiad diwethaf, mae'r Cyngor wedi diweddarau'r strategaeth Gweledigaeth 2025 gan gynnwys diweddarau ei ddull ac ychwanegu prosiectau eraill ar gyfer trawsnewid. Byddwn yn adolygu'r trefniadau trawsnewid newydd hyn ymhellach yn ystod gwanwyn 2020.

Arolygiaethau Eraill

Fe wnaethom hefyd ystyried adroddiadau Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) ac Estyn yn ogystal ag unrhyw gamau gweithredu dilynol a gymerwyd gan y Cyngor mewn ymateb. Sefydlwyd Bwrdd Gwella a Sicrwydd ar gyfer Gofal Cymdeithasol ym mis Mawrth 2018 i ddarparu her a chymorth yn dilyn adroddiadau AGC mewn perthynas â'r gwasanaethau Plant ym mis [Hydref 2017](#) a mis [Ionawr 2019](#) yn ogystal ag adroddiad a oedd yn ymwneud â'r gwasanaethau Oedolion ym mis [Mai 2018](#). Cyhoeddodd AGC [Adolygiad o Berfformiad yr Awdurdod Lleol](#) hefyd. Ffurfiwyd Bwrdd Gwella a Sicrwydd pellach ar gyfer Addysg ym mis Hydref 2019 mewn ymateb i'r [Arolygiad o Wasanaethau Addysg Llywodraeth Leol yng Nghyngor Sir Powys, a gynhaliwyd ym mis Gorffennaf 2019](#).

Gwaith arfaethedig ar gyfer 2019-20

Fe wnaethom hefyd fwrw golwg ar yr heriau a chyfleoedd allweddol a oedd yn wynebu'r Cyngor.

Gallai'r risgiau hyn gael effaith ar ei allu i gyflawni ei rwymedigaethau cyfreithiol mewn perthynas â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, defnyddio'i adnoddau a gwella'n barhaus.

Gan ystyried ein gwaith cyfredol a blaenorol ac ar ôl adolygu'r heriau a'r cyfleoedd y mae'r Cyngor yn eu hwynebu, fe benderfynon ni y byddai ein gwaith ar gyfer 2019-20 yn cynnwys:

- **Tyfu Canolbarth Cymru;**
- **Gwireddu Gweledigaeth 2025;**
- **Sicrwydd ac asesu risg; ac**
- **Adolygiad o gynaliadwyedd ariannol y Cyngor.**

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y Llywodraeth, ac fe'i penodir gan Ei Mawrhydi'r Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gwneud ei waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n fwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Caiff Swyddfa Archwilio Cymru ei dwyn i gyfrif gan y Cynulliad Cenedlaethol.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, y gwasanaeth prawf, awdurdodau tân ac achub, parciau cenedlaethol a chynghorau cymuned. Mae hefyd yn cyflawni astudiaethau o werth am arian llywodraeth leol ac yn asesu i ba raddau y cydymffurfir â Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'r cyrff cyhoeddus a noddir ganddi ac sy'n gysylltiedig â hi, Comisiwn y Cynulliad a chyrrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol a staff Swyddfa Archwilio Cymru yn amcanu at ddarparu gwaith sy'n gymesur ac sydd â focws cyhoeddus i adrodd ar stiwardiaeth ar adnoddau cyhoeddus a thrwy hynny ddarparu mewnwelediad a hybu gwelliant.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.